

Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku

k odôvodneniu nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 627/2023 zo 16. januára 2025

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripájam k nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 627/2023 zo 16. januára 2025 odlišné stanovisko, a to tak k výroku, ako aj k odôvodneniu tohto nálezu.

2. Sťažovateľ bol obvinený z trestného činu korupcie. Na príkaz Špecializovaného trestného súdu (ďalej aj „ŠTS“) bola vykonaná domová prehliadka, a to v dome, v ktorom býval spolu so svojou manželkou (tiež sťažovateľkou). Obaja namietali, že prehliadka bola nezákonná, a ja som toho názoru, že sťažnosti malo byť vyhovené (minimálne vo vzťahu k sťažovateľke).

3. Nie je neznámy môj postoj k zjednocujúcemu stanovisku pléna ústavného súdu (PLZ. ÚS 1/2024), ktorým bol senát ústavného súdu viazaný aj v tomto prípade (pozri moje odlišné stanovisko k zjednocujúcemu stanovisku, ale napríklad aj odlišné stanovisko vo veci sp. zn. III. ÚS 42/2023). Závery vyplývajúce z tohto stanoviska rešpektujem, avšak práve v okolnostiach uvedenej veci možno poukázať na úskalia, ktoré so sebou priniesli.

4. Ústavnú sťažnosť podal v tomto prípade nielen obvinený sťažovateľ, ale aj jeho manželka – keďže sa vykonanou domovou prehliadkou cítila rovnako dotknutá. Vo vzťahu k sťažovateľovi bola v súlade so zjednocujúcim stanoviskom ústavná sťažnosť odmietnutá, vo vzťahu k sťažovateľke však bol napadnutý príkaz na domovú prehliadku ústavným súdom preskúmaný (avšak jej námietkam nebolo vyhovené). Nastala tak skutočne paradoxná situácia, keď si v rámci jednej domácnosti sťažovateľa z toho istého rozhodnutia prečítali, že ústavný súd sa nemôže k veci vyjadriť, pretože by zasiahol do prebiehajúceho trestného konania tým, že vysloví alebo nevysloví nezákonnosť vydaného príkazu na domovú prehliadku (čo má zároveň vplyv na zákonnosť dôkazov získaných v rámci tejto prehliadky), avšak hneď vzápätí sa k tomuto všetkému aj tak napokon vyjadriť musí, pretože v opačnom prípade by odmietol poskytnúť súdnu ochranu sťažovateľke, ktorá nie je účastníčkou trestného konania.

5. Neovplyvní záver ústavného súdu o právnej kvalite napadnutého príkazu a kvalite samotného dôkazu vo vzťahu k sťažovateľke postup všeobecných súdov aj pri sťažovateľovi? Napadnutý príkaz bol meritórne verifikovaný vo vzťahu k sťažovateľke, pričom výrok disentanovaného nálezu fakticky znamená ústavnú udržateľnosť napadnutého príkazu aj vo vzťahu k sťažovateľovi, hoci formálne senát ústavného súdu vec meritórne smerom k nemu neskúmal. Bude (má?) teda všeobecný súd pri posudzovaní právnej kvality príkazu pri obvinenom sťažovateľovi prehliadať úvahy ústavného súdu?

6. S disentanovaným nálezom však nesúhlasím aj v ďalších úvahách, v ktorých sa napokon ústavný súd s napadnutým príkazom meritórne (podľa môjho názoru nesprávne) vysporiadal.

7. Myslím si, že bolo potrebné prisvedčiť sťažnostnej námietke, že ŠTS sa nevysporiadal s časovým odstupom od spáchania tvrdeného skutku z hľadiska rešpektovania proporcionality zásahu do sťažovateľmi uplatnených základných práv, ktorých porušenie namietajú.

Vzhľadom na to, že napadnutý príkaz bol vydaný 20. septembra 2023, pričom k skutku, z ktorého bol sťažovateľ v čase vydania tohto príkazu podozrivý, malo dôjsť v roku 2018, bolo úlohou ŠTS vyrovnať sa s tým, či je domová prehliadka dôvodná s ohľadom na dlhší časový odstup od údajného protiprávneho konania sťažovateľa. Špecializovaný trestný súd mal skúmať, či je proporčné ustúpiť základnému právu na ochranu súkromia sťažovateľov v prospech vyšetrenia skutku tak, ako vyplynul zo zadovážených dôkazov. Uplynutie doby od spáchania skutku, z ktorého spáchania bol sťažovateľ podozrivý v čase vydania napadnutého príkazu, totiž oslabuje dôvodnosť podozrenia, že by v obydli držal, a či vôbec mal veci dôležité pre trestné konanie (m. m. napr. III. ÚS 455/2022). Tieto okolnosti ŠTS neskúmal, v dôsledku čoho mal ústavný súd napadnutý príkaz vyhodnotiť ako ústavno-právne nonkonformný.

8. Popri nevyrovnaní sa s dlhším časovým odstupom od údajného protiprávneho konania sťažovateľa sa ŠTS nevyrovnal tiež (i) so súvisiacim dôvodným predpokladom, či sa zhmotnené informácie môžu nachádzať v obydli sťažovateľov, (ii) s tým, či hrozí nebezpečenstvo zmarenia, zničenia či straty vecí v dôsledku nenariadenia domovej prehliadky, a napokon (iii) s tým, či je možné veci zaistiť menej invazívnym spôsobom. Na základe toho bolo potrebné odôvodnenie napadnutého príkazu považovať za ústavne neudržateľné, keďže ŠTS bez adekvátneho odôvodnenia uprednostnil invazívny zásah v podobe domovej prehliadky pred ochranou súkromia sťažovateľov.

9. Napokon som toho názoru, že napadnutý príkaz bol neurčitý aj pri špecifikácii vecí v napadnutom príkaze. Špecializovaný trestný súd vymedzil veci najskôr generálne demonštratívne, pričom následne zvolil demonštratívne vymedzenie aj vo vecne konkrétnejších súvislostiach. Takýmto vymedzením podľa môjho názoru ŠTS vytvoril pre orgány činné trestnom konaní podklad pre lovenie akýchkoľvek dôkazov (*fishing expedition*), pretože vykonávateľ príkazu môže hľadať a odňať v podstate akúkoľvek vec, ktorá sa mu hodí podľa jeho vlastného uváženia a bez akýchkoľvek limitov, ktoré mali byť určené v napadnutom príkaze. Vágne a príliš všeobecné vymedzenie vecí, ktoré majú byť predmetom domovej prehliadky so znakom lovenia akýchkoľvek dôkazov, je vo vzťahu k (základnému) právu na ochranu súkromia ústavne neudržateľné (m. m. napr. III. ÚS 454/2022, III. ÚS 455/2022).

10. V druhej časti výroku napadnutého príkazu ŠTS zvolil formulačné vyjadrenie „*nosiče elektronických dát (notebooky, tablety, USB kľúče, CD/DVD, pamäťové karty...) obsahujúce informácie týkajúce sa vyšetrovanej trestnej veci*“. Uvedené vymedzenie je priveľmi všeobecné, pretože je realizované demonštratívnym spôsobom, pričom nie je zrejmé, komu majú patriť uvádzané veci, čo majú obsahovať a z akého obdobia majú pochádzať (m. m. III. ÚS 455/2022).

11. V tretej časti výroku napadnutého príkazu použil ŠTS formuláciu „*poznámky, zápisky, zápisníky a iné listiny majúce súvis s vyšetrovanou trestnou vecou*“. Ani toto vymedzenie nemožno hodnotiť inak ako neúmerne všeobecné, pretože umožňuje zaistenie v podstate akejkoľvek listiny („*a iné listiny*“), pričom v tejto súvislosti nie je zrejmé ani to, kto má byť autorom listín, kto má vystupovať ako ich adresát, čo majú obsahovať a akého obdobia sa majú týkať (m. m. III. ÚS 455/2022).

12. Samozrejme, súhlasím s tým, že kvalita odôvodňovania príkazov v prípravnom konaní trestnom nemá prerásť do prehnaných argumentačných formalít na úkor efektivity objasňovania trestnej činnosti zo strany orgánov činných v trestnom konaní (m. m. III. ÚS 454/2022). V danom prípade však adekvátne odôvodnenie absentovalo aj vo vzťahu k uprednostneniu invazívneho zásahu v podobe domovej prehliadky pred ochranou súkromia sťažovateľov. Ústavnej sťažnosti tak (minimálne vo vzťahu k sťažovateľke) malo byť vyhovené.

V Košiciach 16. januára 2025

Peter Straka
sudca